Maatalouden investoinnit

Nina von Hertzen-Oosi & Visa Paajanen
Valtiontalouden tarkastusvirasto

Investointituet maataloudessa

Tarkastus kohdistui maataloustuotantoon myönnettäviin investointitukiin, joiden tavoitteena on parantaa erityisesti maatalouden kannattavuutta ja kilpailukykyä.

Investointitukea myönnetään vuositasolla noin 100 miljoonaa euroa, yhteensä vuosina 2015-2022 noin 809 miljoonaa euroa. Rahoitusta investointitukiin osoitetaan valtion talousarviosta (pääosin momentilta 30.10.40) sekä maaseudun kehittämisrahastosta (Makera)

Talousarviosta osoitetut tuet ovat pääosin EU-osarahoitteisia (+ maaseuturahaston elpymisväline)
Kansalliset investointituet osoitetaan Makerasta.
Tuen jakauma Makeran ja talousarviosta osoitetut varat: vaihtelee vuositasolla, yhteensä vuosien 2015-2022 osalta jakauma Makera /Talousarvio 35 %/65 %. Makeraan tehdään säännöllisesti siirtoja talousarviosta.

Myönnetty investointituki 2015-2022

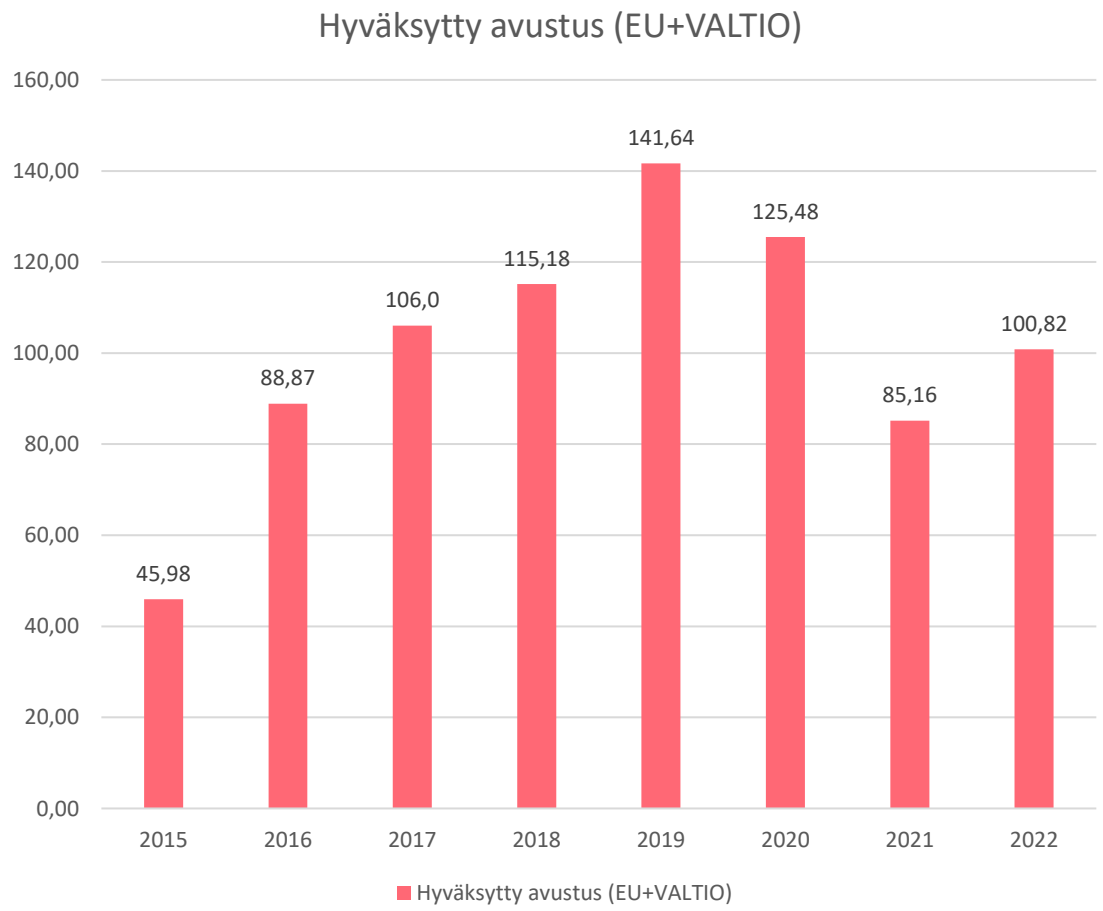

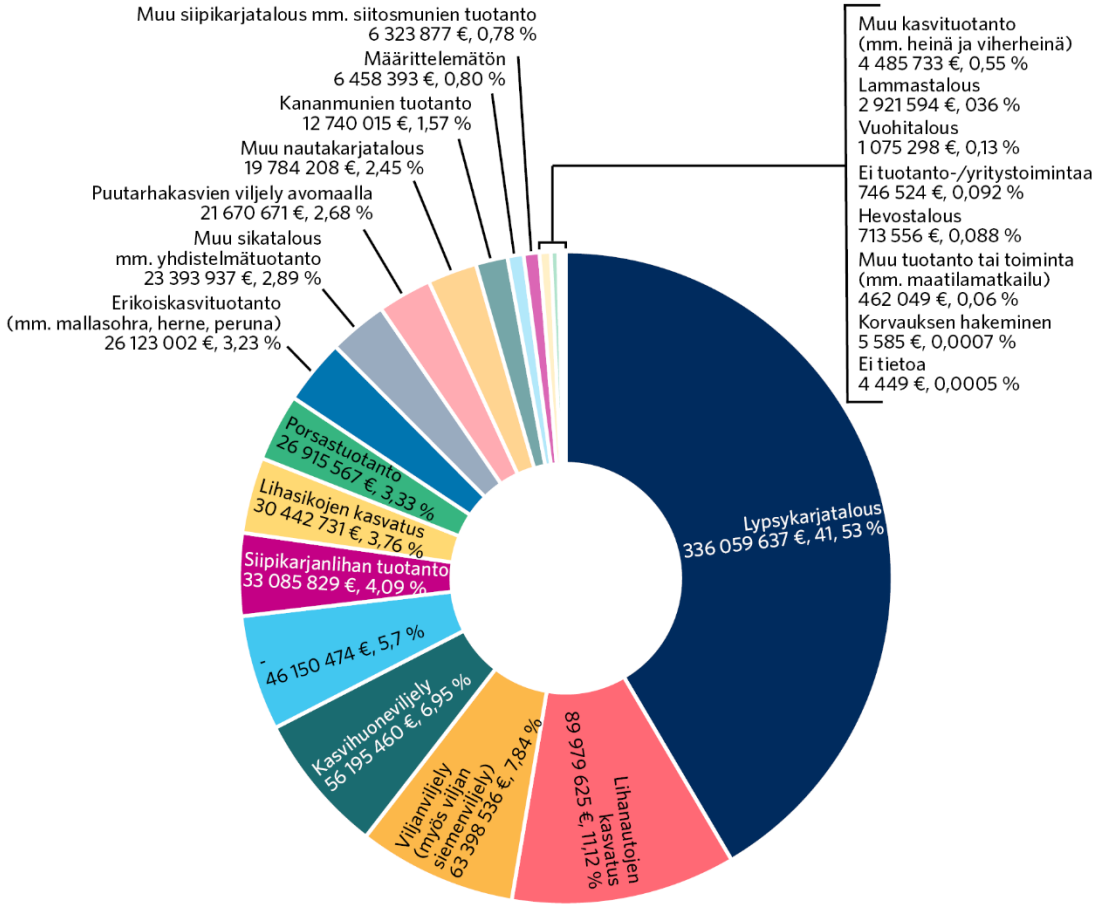

Investoivat tilat ovat suuria

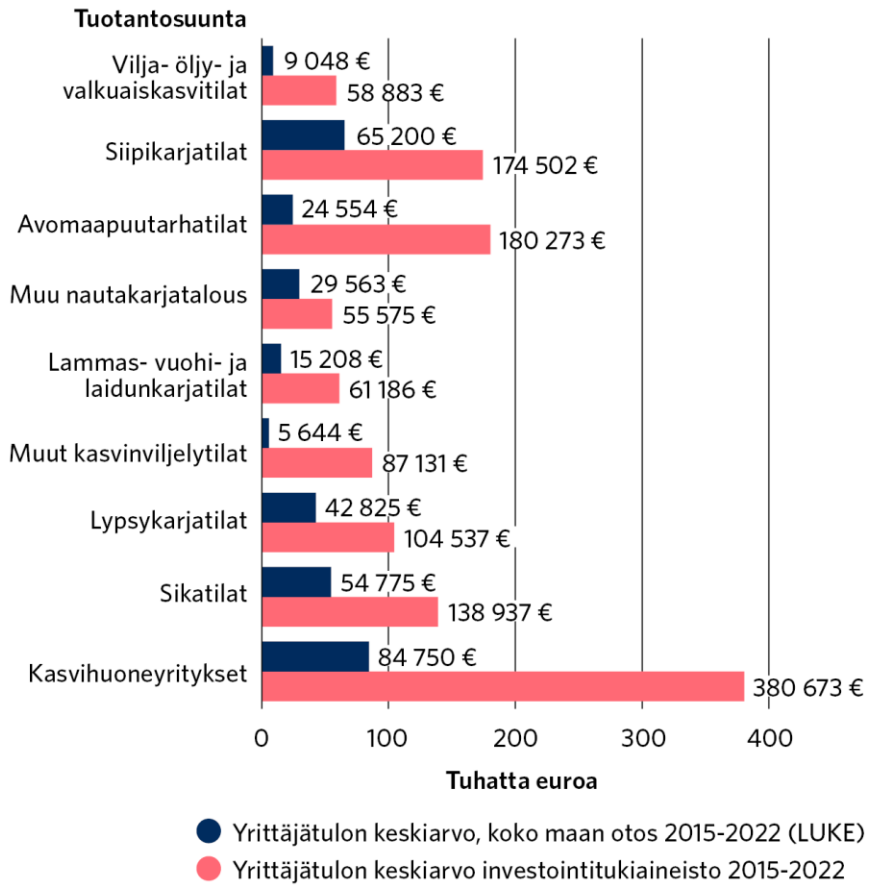

- Yrittäjätulolla ilmaistuna investoivat maatilat ovat merkittävästi suurempia kuin koko maan tilat (perustuu otokseen)
- Tyypillistä investoiville tiloille oli tarkastelujaksona, että ne saivat investointitukea useammin kuin kerran, useat jopa enemmän kuin kolme kertaa ja enimmillään 38 kertaa.

Asetelma

Kysymykset:

1. Investointituen vaikuttavuus kannattavuuden ja kilpailukyvyn luonnissa?
2. Maatalouden rakennekehitys yleisemmin ja millaiselta tulevaisuuden rakenne vaikuttaa?

Aineisto:

- Ajatuksena oli yhdistää tukitietoja pitkältä ajalta verottajan tietoihin ja tehdä vaikuttavuusanalyysi

Tieto-ongelma

- VTV tilasi Tilastokeskukselta aineiston, sen luominen viivästyi useaan otteeseen, selviteltiin lopulta Tilastokeskuksen ja Ruokaviraston kanssa
- Ongelmat:
- Tilatunnus ei aina yhdisty verotietoihin (erityisesti oy-muotoiset)
- Hakijalla on voinut olla useampi tilatunnus
- Yksi tuotantosuunta yhdistyy tunnukseen, toisaalta jos ei tunnusta ei tiedossa tuotantosuunta
- Hakemuksen täyttö joskus ongelma (esim virheet tunnuksessa, tyhjäksi jättäminen)

Keskeiset havainnot kannattavuudesta

- Ei saatu kunnollista analyysiä, ylipäänsä se on osin mahdotonta, kun kaikki investoivat saavat tuen
- Investoivat tilat ovat valmiiksi kannattavia
- Kannattavuus on kehittynyt positiivisesti investoinnin jälkeen, (pieni aineisto)
- Investoivat tilat ovat muuttumassa: perheviljelyä kuvaava kannattavuuskerroin, jossa yhdistetään työpanos ja pääoman korkovaatimus ei kuvaa eikä vastaa OY-muotoista tilaa ja sen tarpeita

Kannattavuuskerroin vs investointien lkm 2015-2022

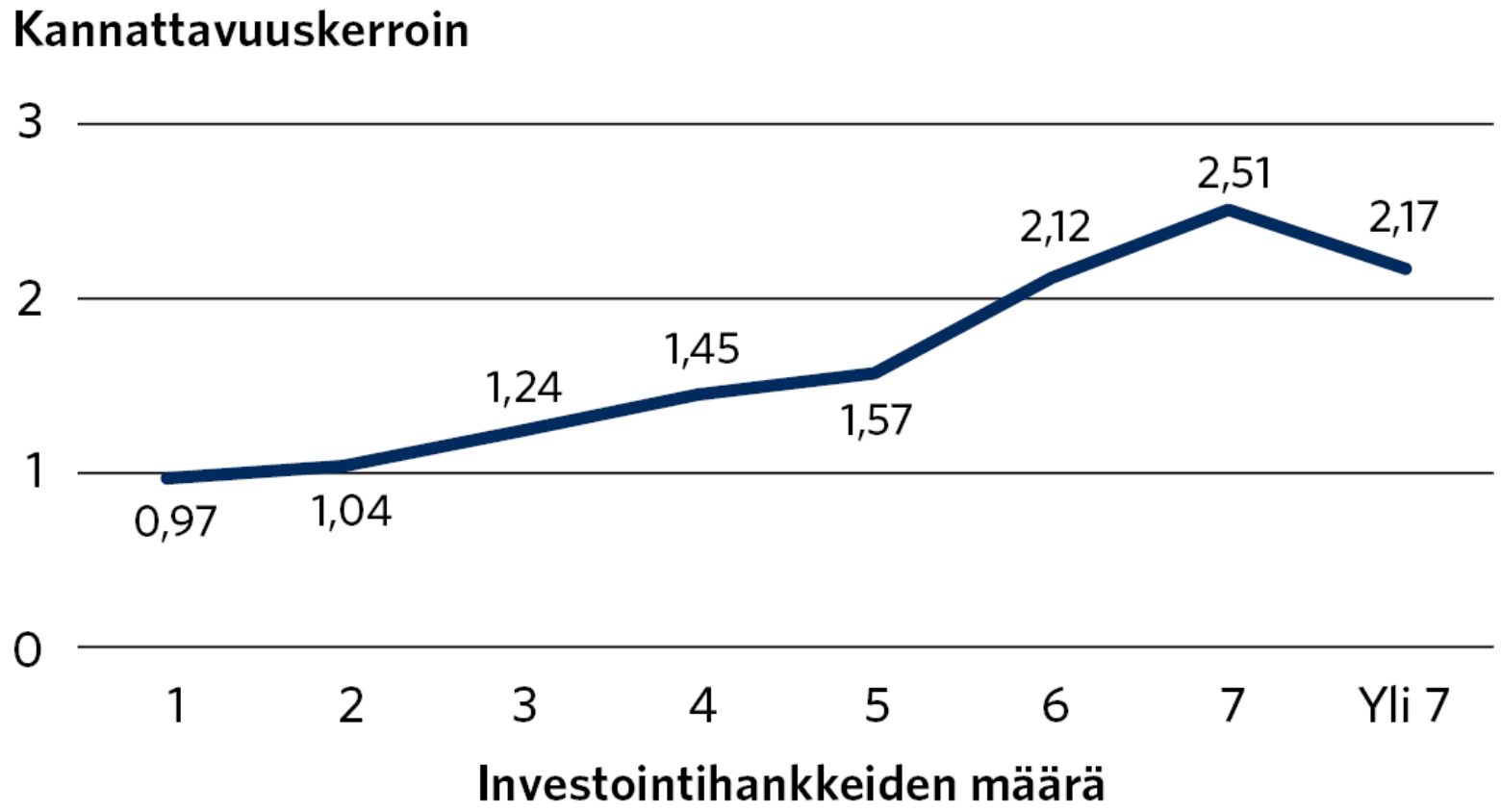

Investointihetken keskimääräinen kannattavuuskerroin sen mukaan, kuinka monta investointihanketta hakijalla oli. Tukikauden 2015–2022 investointitukihakemukset.

Kannattavuuskerroin 4 vuotta investoinnista

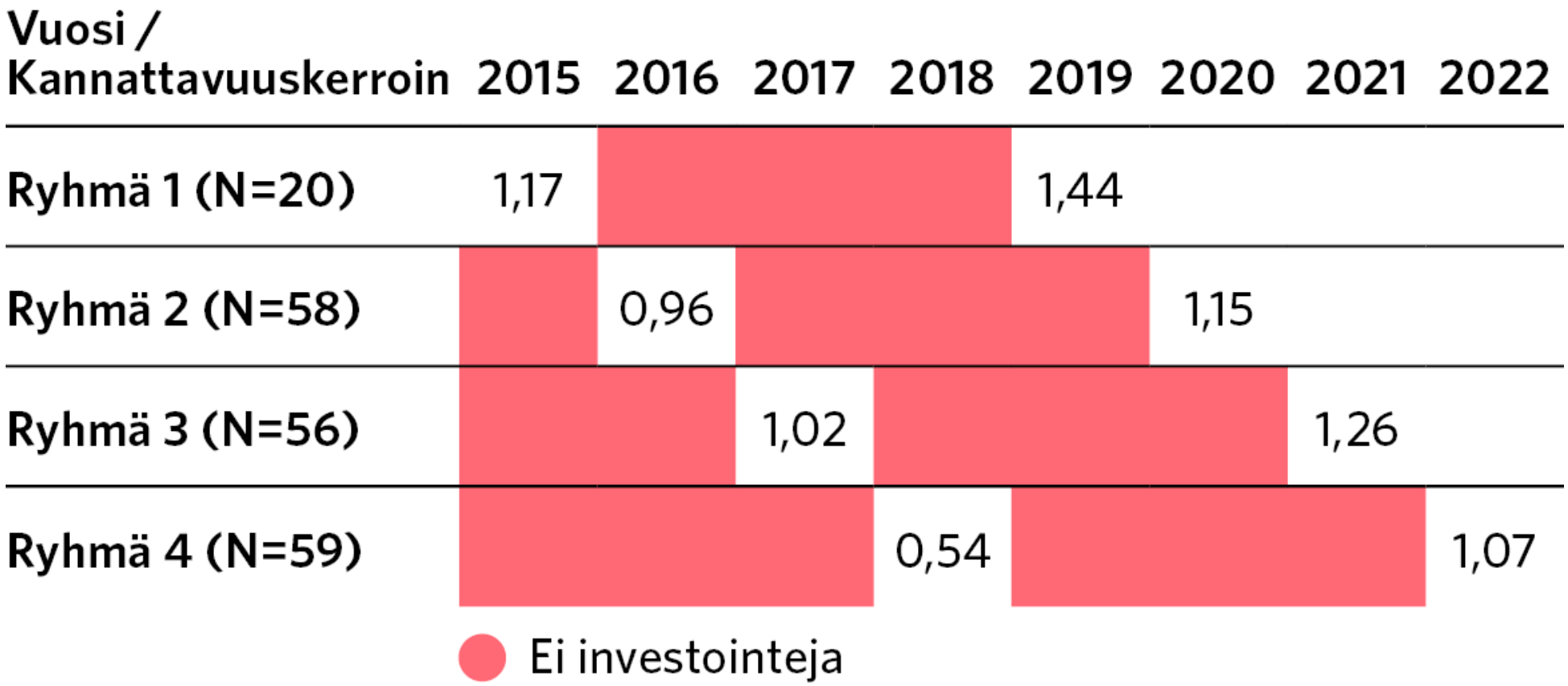

Osakeyhtiöiden osuudet

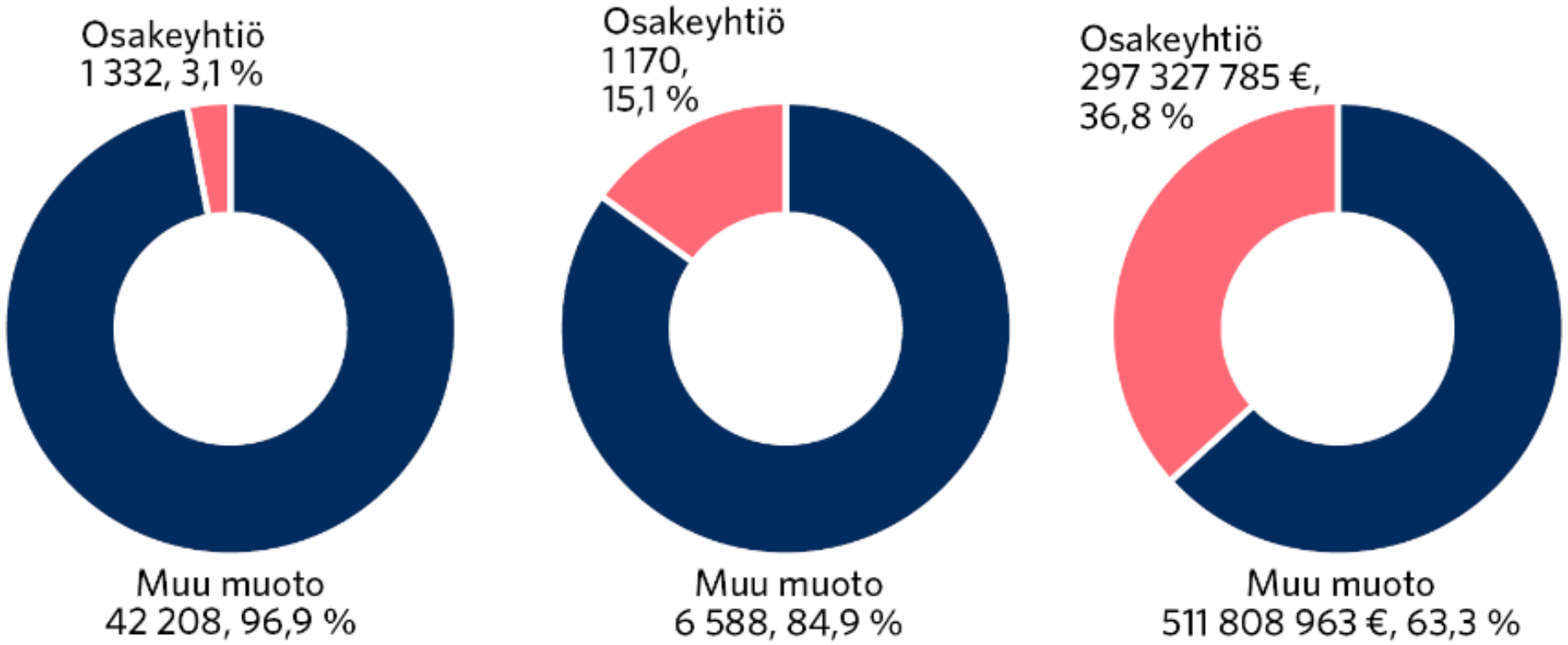

Vasemmalla omistusmuodon jakauma kaikkien maatilojen osalta vuodelta 2022 ja keskellä jakauma investointitukea saaneiden maatilojen osalta vuosilta 2015–2022, oikealla investointituen jakaantuminen (€) osakeyhtiömuotoisten ja muiden välillä.

Havaintoja rakennekehityksestä

- Ei varmasti yllätys, keskittyminen jatkuu, mutta tuotantomäärä pysyy vakaana
- Investoinneissa keskittyminen suuremmille hakijoille ja alueellisesti (teollisuuden lähelle), eli kehitys mahdollisesti jopa nopeutuu ja toisaalta tulee alueita, joilla maatalous hiipuu
- Suuri koko johtaa tiheään investointitahtiin ja uusiin toimintamuotoihin, kuten yhtymät ja osakeyhtiöt
- Suuri yksikkökoko mahdollistaa esim päästöongelmien uusia ratkaisuja (lannan käyttö energiaksi)
- Suuri yksikkökoko ja OY-muoto tuo joustavuutta jatkajaongelman ratkaisuun

Johtopäätökset

- Vastaako investointituki myöntäjän ja tuensaajan tarpeita?
- Ei enää niinkään perheviljelyä, vaan normaalia yritystoimintaa
- Tavoite kannattavuudesta täyttyy jo valmiiksi jo hakiessa
- Yritystuissa yleensä tavoitellaan innovatiivisempaa kehitystä, ei tueta normaalia toimintaa, tuella ei muita hyötyjä
- tilastointikin ongelmallista ja jäänyt ajasta jälkeen (kokoluokat, tilamäärä, kannattavuuden mittaaminen)

Kiitos!

VALTIONTALOUDEN TARKASTUSVIRASTO
STATENS REVISIONSVERK

Tack!